

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

ЗМІСТ ПО ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЯХ

Дмитро Каба
юрист LCF

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ:

- Міжнародний арбітраж
- Виконання міжнародних арбітражних і судових рішень
- Корпоративні спори
- Договірні спори

Позовні заяви про включення до реєстру акцептованих вимог	2
Спори про розірвання договорів купівлі-продажу частки в статутному капіталі товариства	3
Спори про скасування наказів «Про затвердження документації із землеустрою та передачу в оренду земельної ділянки»	4
Спори, які виникають за участю суб'єкта владних повноважень з метою реалізації у спірних відносинах наданих йому законодавством владних управлінських функцій.	5
Справа за участі суб'єкта владних повноважень	6
Спори про визнання незаконною та скасування (зняття) реєстрації місця проживання.	7
Спір учасника товариства про спонукання проведення аудиту	8
Спори за зверненням профспілок в інтересах трудового колективу	9
Справи про видачу виконачого документа на виконання рішення третейського суду.	10

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

ПОЗОВНІ ЗАЯВИ ПРО ВКЛЮЧЕННЯ
ДО РЕЄСТРУ АКЦЕПТОВАНИХ ВИМОГРОЗГЛЯДАЮТЬСЯ В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО АБО ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА,
ЗАЛЕЖНО ВІД СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ

Спір має приватноправовий характер, якщо він обумовлений порушенням або загрозою порушення приватного права чи інтересу, як правило, майнового, конкретного суб'єкта, що підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин. Спір є приватноправовим також у тому випадку, якщо до порушення приватного права чи інтересу призвели управлінські дії суб'єктів владних повноважень.

Правовідносини, щодо яких виник спір, обумовлені наявністю кредиторських вимог (майнових вимог фізичної особи до суб'єкта господарювання — банку, що ліквідується), які задовольняються у порядку черговості, визначеної ст. 52 Закону «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», за рахунок коштів, одержаних у наслідок ліквідації та продажу майна банку.

Аналіз наведених норм свідчить про те, що основні функції Фонду гарантування вкладів мають як владний характер, зокрема щодо врегулювання правовідносин у сфері банківської діяльності, так і такі, що не містять владної складової, а спрямовані на здійснення процедури виведення неплатоспроможних банків з ринку.

Зазначене дає підстави стверджувати, що оскільки лише Фонду за законом доручено забезпечувати відновлення платоспроможності банку або підготовку його до ліквідації, а спірні правовідносини випливають з укладених між банком і фізичною особою договорів, уповноважена особа Фонду та Фонд у цьому випадку діють як представники сторони договірних відносин.

Беручи до уваги наведене й ураховуючи суть спірних правовідносин, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що спір про включення кредиторських вимог до реєстру акцептованих вимог кредиторів не є публічно-правовим та не належить до юрисдикції адміністративних судів.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 23.05.2018
у справі № 811/568/16

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПОРИ ПРО РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРІВ
КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ЧАСТКИ
В СТАТУТНОМУ КАПІТАЛІ ТОВАРИСТВА

РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ ГОСПОДАРЬКИМИ СУДАМИ

Господарський процесуальний кодекс України установлює, що господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають з корпоративних відносин.

Корпоративним є спір щодо створення, діяльності, управління та припинення юридичної особи - суб'єкта господарювання, якщо стороною у справі є учасник (засновник, акціонер, член) такої юридичної особи, у тому числі й той, який вибув.

Оскільки з переходом до відповідача прав і обов'язків щодо частки в статутному капіталі Товариства на підставі укладеного з позивачем договору купівлі-продажу до нього перейшли відповідні права й обов'язки стосовно участі спільно з позивачем у діяльності та управлінні цього підприємства, то й відносини, які виникли між сторонами оспорюваного договору, за своєю правовою природою є корпоративними відносинами щодо володіння, користування й розпорядження належними сторонам корпоративними правами у цьому приватному підприємстві.

Таким чином, спір у цій справі, який виник з корпоративних відносин між учасниками приватного підприємства щодо розірвання укладеного між ними договору купівлі-продажу (відступлення) частки в статутному капіталі цього підприємства, є господарсько-правовим і підлягає розгляду за правилами господарського судочинства.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 23.05.2018
у справі № 8911/3494/16

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПОРИ ПРО СКАСУВАННЯ НАКАЗІВ
«ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ ІЗ
ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА ПЕРЕДАЧУ В ОРЕНДУ
ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ»

Є ПРИВАТНОПРАВОВИМИ

Рішення суб'єкта владних повноважень у сфері земельних відносин, яке має ознаки ненормативного акта та вичерпує свою дію після його реалізації, може оспорюватися з точки зору його законності, а вимоги про визнання рішення незаконним можуть розглядатися в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо за результатами реалізації рішення у фізичної чи юридичної особи виникло право цивільне й спірні правовідносини, на яких ґрунтується позов, мають приватноправовий характер. У такому випадку позовна вимога про визнання рішення незаконним може розглядатися як спосіб захисту порушеного цивільного права за статтею 16 ЦК та пред'являтися до суду для розгляду в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо фактично підґрунтям і метою пред'явлення такої позовної вимоги є оспорювання цивільного речового права особи (наприклад, права користування земельною ділянкою), що виникло в результаті та після реалізації рішення суб'єкта владних повноважень.

Отже, розгляду адміністративними судами підлягають спори, що мають в основі публічно-правовий характер, тобто впливають із владно-розпорядчих функцій або виконавчо-розпорядчої діяльності публічних органів. Якщо в результаті прийняття рішення особа набуває речового права на земельну ділянку, то спір стосується приватноправових відносин і підлягає розгляду в порядку цивільного чи господарського судочинства залежно від суб'єктного складу сторін спору.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 16.05.2018
у справі № 809/739/17

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПОРИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТА
ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ З МЕТОЮ РЕАЛІЗАЦІЇ У СПІРНИХ
ВІДНОСИНАХ НАДАНИХ ЙОМУ ЗАКОНОДАВСТВОМ
ВЛАДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ ФУНКЦІЙ

Є ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИМИ

Визначальним критерієм віднесення справи до адміністративної юрисдикції є наявність стороною у справі суб'єкта владних повноважень та виконання ним у спірних відносинах управлінських функцій.

Звертаючись до суду з позовом про знесення об'єкту самочинного будівництва і мотивуючи такий позов порушеннями архітектурних, містобудівних, пожежних, санітарних або інших подібних норм і правил, суб'єкт владних повноважень діє не з метою захисту своїх приватних прав та інтересів, а з метою захисту прав та інтересів громади або невизначеного кола осіб від можливих порушень їхніх прав та з метою запобігти можливих суспільно значимих несприятливих наслідкам порушення відповідних норм і правил.

Дії органу державного архітектурно-будівельного контролю здійснюються ним як суб'єктом владних повноважень послідовно в чітко визначеному порядку. Зокрема такий орган, що наділений контролюючими функціями, видає припис, який є обов'язковим до виконання і може бути оскаржений до суду. Оскільки дії щодо видання припису є публічно-правовими, то і подальше звернення до суду з позовом про знесення самочинно збудованого об'єкта зумовлено правовідносинами публічно-правового характеру й повинно розглядатись у порядку адміністративного судочинства.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 16.05.2018
у справі № 522/5487/17

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПРАВА ЗА УЧАСТІ
СУБ'ЄКТА ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬРОЗГЛЯДАЄТЬСЯ АДМІНІСТРАТИВНИМИ СУДАМИ
ЗА ВІДСУТНОСТІ СПОРУ ПРО ПРАВО

Визначальною ознакою справи адміністративної юрисдикції є наявність публічно-правового спору, тобто спору, у якому хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій.

Позовні вимоги Банку ґрунтуються на протиправності дій Приватного нотаріуса як суб'єкта, наділеного владними функціями приймати рішення про державну реєстрацію обтяження прав, у зв'язку з невиконанням ним обов'язку щодо перевірки поданих для цього документів та наявності у особи, яка звернулася за державною реєстрацією припинення обтяження, повноважень на подання відповідної заяви.

При цьому позивач наголошував у своїй позовній заяві про те, що відчуження нерухомого майна Банку відбулося без його відома, адже між ним та ОСОБА_4 не існувало жодних судових проваджень та не вчинилося жодних правочинів, які б призвели до зміни власника такого майна, а перереєстрація майна та прийняття нотаріусом спірних рішень про державну реєстрацію прав відбулось на підставі підроблених документів.

Тобто у цій справі спору про право немає, а дослідженню підлягають виключно владні управлінські рішення та дії Приватного нотаріуса, який у межах спірних відносин діє як суб'єкт владних повноважень.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 16.05.2018
у справі № 826/4460/17

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПОРИ ПРО ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННОЮ
ТА СКАСУВАННЯ (ЗНЯТТЯ) РЕЄСТРАЦІЇ
МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

Визначальною ознакою справи адміністративної юрисдикції є суть (зміст, характер) спору. Публічно-правовий спір, на який поширюється юрисдикція адміністративних судів, є спором між учасниками публічно-правових відносин і стосується саме цих відносин.

Натомість однією з визначальних ознак приватноправових відносин є наявність майнового чи немайнового, особистого інтересу учасника. Спір буде мати приватноправовий характер, якщо він обумовлений порушенням або загрозою порушення приватного права чи інтересу, як правило, майнового, конкретного суб'єкта, що підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин, навіть і в тому випадку, якщо до порушення приватного права чи інтересу призвели управлінські дії суб'єктів владних повноважень.

Участь суб'єкта владних повноважень є обов'язковою ознакою класифікації спору як публічно-правового. Однак не кожен спір за участю суб'єкта владних повноважень є публічно-правовим.

Зі змісту позовної заяви вбачається, що спірні правовідносини стосуються права користування та розпорядження майном, а саме квартирою, що належить відповідачу ОСОБА_16. Позивачка оскаржує дії ОСОБА_16 спрямовані на надання права реєстрації місця проживання та права користування зазначеною квартирою ОСОБА_17, ОСОБА_18, оскільки вважає їх незаконними у зв'язку з тим, що ухвалою суду на зазначену квартиру було накладено арешт з метою забезпечення виконання рішення суду. Отже, предметом спірних правовідносин є майнові права на квартиру АДРЕСА_1, вимоги ж до Департаменту реєстраційних послуг Запорізької міської ради є похідними від них. Таким чином, спір має приватноправовий характер та підлягає розгляду за правилами ЦПК України.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 16.05.2018
у справі № 337/2535/2017

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПІР УЧАСНИКА ТОВАРИСТВА
ПРО СПОНУКАННЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

Є КОРПОРАТИВНИМ І РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ СУДАМИ

Частиною 1 статті 167 ГК України визначено що, корпоративні права — це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що визначають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частини прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

У вирішенні спорів за позовами учасників товариств з обмеженою відповідальністю про спонукання товариства провести аудиторську перевірку діяльності та звітності товариства згідно із статтею 146 ЦК України належить враховувати, що передбачене зазначеною статтею право учасників спрямоване на контроль діяльності виконавчого органу, а тому є складовою права на управління товариством у передбаченому законом і установчими документами порядку.

Таким чином, ОСОБА_9 як учасник ТОВ «НЗМС» шляхом пред'явлення до товариства вимоги про проведення аудиторської перевірки реалізувала своє корпоративне право, пов'язане із діяльністю й управлінням справами товариства.

ТОВ «НЗМС», в свою чергу, задовольнивши вимоги учасника товариства про проведення цієї перевірки, на підставі абзацу 3 частини 4 статті 146 ЦК України звернулось за належною підвідомчістю до господарського суду про відшкодування витрат, пов'язаних з проведенням такої перевірки.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 16.05.2018
у справі № 904/2194/17

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПОРИ ЗА ЗВЕРНЕННЯМ ПРОФСПІЛОК
В ІНТЕРЕСАХ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ

РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ В ПОРЯДКУ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

За відсутності статусу юридичної особи трудовий колектив не наділений процесуальною правоздатністю. Відповідно, Профспілка не може виступати представником трудового колективу у позовах про визнання права власності, адже не можна представляти в суді довірителя, який не наділений процесуальною правоздатністю.

Якщо Профспілка не є представником трудового колективу чи окремого члену трудового колективу, вона має вважатись такою, що діє від власного імені як позивач. Відповідачем у цій справі є юридична. Отже за суб'єктивним складом цей спір не має розглядатись в судах загальної юрисдикції, а підлягає вирішенню в господарських судах.

Стаття 25 Закону «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» передбачає, що профспілки представляють права та інтереси працівників у відносинах з роботодавцем в управлінні підприємствами, установами, організаціями, а також у ході приватизації об'єктів державної та комунальної власності, беруть участь у роботі комісій з приватизації представляють інтереси працівників підприємства-боржника в комітеті кредиторів у ході процедури банкрутства. Втім, профспілка може представляти члена трудового колективу — фізичну особу в цивільному процесі лише за наявності документів, що підтверджують повноваження представника (довіреності). Проте, у вказаній справі доказів на підтвердження таких повноважень профспілкою надано не було.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 23.05.2018
у справі № 910/9010/17

РОЗПОДІЛ ЮРИСДИКЦІЙ

СПРАВИ ПРО ВИДАЧУ ВИКОНАВЧОГО
ДОКУМЕНТА НА ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ
ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДУРОЗГЛЯДАЮТЬСЯ В ПОРЯДКУ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА,
ЯКЩО ХОЧА Б ОДНИМ УЧАСНИКОМ ТРЕТЕЙСЬКОГО ПРОВАДЖЕННЯ БУЛА ФІЗИЧНА ОСОБА

Предметом розгляду в Постійно діючому Третейському суді при Асоціації українських банків у справі N 75/16 були позовні вимоги про стягнення з юридичної особи – позичальника на користь юридичної особи – кредитора заборгованості за укладеним між ними генеральним договором на здійснення кредитних операцій, а також про стягнення цієї заборгованості з поручителів, у тому числі й з фізичної особи, за укладеними між ними і кредитором відповідними договорами поруки.

Таким чином, оскільки вимога про стягнення заборгованості за зазначеним договором була заявлена у справі № 75/16, яка розглядалася Постійно діючим Третейським судом при Асоціації українських банків, до юридичної особи – позичальника та, зокрема, до фізичної особи – поручителя, який погодився розділити відповідальність з позичальником за наслідки невиконання останнім зобов'язання за генеральним договором, то за суб'єктивним складом сторін ця справа належить до юрисдикції загальних судів і підлягала б розгляду в порядку цивільного судочинства.

Тому, розгляд заяви Банку про видачу виконавчого документа на виконання рішення третейського суду належить до юрисдикції загальних судів і не є підвідомчим господарському суду.

За таких обставин суди першої й апеляційної інстанцій дійшли помилкових висновків про розгляд цієї справи в порядку господарського судочинства.

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ:

Постанова від 23.05.2018
у справі № 910/22696/16